

30 Kapitalvinst – delägarrrätter

48 kap. IL
 prop. 1989/90:110 s. 424–458, 721–725, SkU30
 SOU 1989:33 del II
 prop. 1991/92:60
 SFS 1991:1833
 prop. 1992/93:131
 prop. 1993/94:50
 prop. 1993/94:234
 SFS 1995:577, prop. 1994/95:209
 SFS 1997:448, prop. 1996/97:150
 prop. 1998/99:15
 1999/2000 SkU 2
 prop. 1999/2000:2 del 2 s. 570–586
 SFS 2004:66, prop. 2002/03:150

Sammanfattning

Vad beskattas som delägarrrätt?

Avyttring av aktier, teckningsrätter, delbevis, andelar i investeringsfonder (tidigare värdepappersfonder) och ekonomiska föreningar, vinstandelsbevis och konvertibla skuldebrev i svenska kronor samt terminer och optioner avseende aktier eller aktieindex samt liknande finansiella instrument beskattas som delägarrrätter.

När sker beskattning?

Kapitalvinstbeskattning sker vid avyttring, se 30.2, om inte förutsättningar föreligger för tillämpning av reglerna om andelsbyten, (avsnitt 31) eller skalbolag, (del 3 avsnitt 17.7) samt i vissa fall vid konkurs, likvidation o.d.

Hur beräknas vinsten?

Vid beräkning av vinst ska genomsnittsmetoden användas vid beräkning av anskaffningsvärdet. Alternativt får 20 % av försäljningspriset dras av som anskaffningsvärde för marknadsnoterad egendom. Delrätt och teckningsrätt, som erhållits på grund av aktieinnehav e.d., anses anskaffad för noll kronor (48 kap. 13 § IL).

Kapitalförluster

Kapitalförluster på marknadsnoterad egendom som beskattas som delägarrrätter samt onoterade aktier får dras av fullt ut mot kapitalvinster på annan sådan egendom och till 70 % därutöver. Förluster på andelar i räntefonder är avdragsgilla fullt ut.

Kapitalförluster är i övrigt avdragsgilla med 70 %. Allmänna bestämmelser om beskattning av kapitalvinst finns i 41 kap. 1–2 §§, 42 kap. 1 § och 44 kap. IL (avsnitt 26)

30.1 Egendom som beskattas som delägarrrätter

I 48 kap. IL finns särskilda bestämmelser om beskattning vid avyttring av aktier och andra aktierelaterade värdepapper. Till dessa delägarrrätter hör t.ex. följande värdepapper.

Aktier	Ägarandel i aktiebolag av olika slag, stamaktier, preferensaktier, A- och B-aktier etc., andelar i ekonomiska föreningar m.m.
Andelar	
Interimsbevis	Bevis som utfärdas då en aktie tecknats och betalats men innan aktien registrerats (3 kap. 5 § ABL). I ett kontobaserat system utfärdas inte särskild handling, utan aktieägaren erhåller besked om att han erhållit en interimsaktie, som efter registrering hos PRV ersätts av ”den slutliga” aktien. Interimsaktie kallas ibland för betald teckningsaktie (BTA). (Observera att interimsaktien inte är av samma slag och sort som ”den slutliga” aktien).
Särskilt depåbevis	Särskilt depåbevis (SDB) anses som en särskild förvaltningsform för utländska värdepapper och bör behandlas som det underliggande värdepappret.
Andelar i investeringsfonder	Hit hör inte endast andelar i aktiefonder utan även t.ex. andelar i räntefonder (avsnitt 30.5) och andelar i andra fonder som placerar i annan egendom än delägarrrätter.
Teckningsrätter	Rätt för aktieägare att teckna aktier, konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning av aktier (4 kap. 3 § och 5 kap. 10 § ABL).
Delrätter	Delrätter medför rätt för aktieägare att delta i fondemission. Bestämmelserna om delägarrrätter tillämpas också på annan egendom vars värde är beroende av värdet på aktie e.d.
Vinstandelsbevis, svenska kronor	Skuldebrev vars ränta är helt eller delvis beroende av vinsten i det utgivande bolaget eller av utdelningen till aktieägarna. Ett vinstandelsbevis kan även vara konvertibelt (7 kap. 2 § ABL).
Konvertibelt skuldebrev, svenska kronor	Skuldebrev som på vissa villkor kan bytas mot aktier i bolaget. Det kan vara både ett vanligt skuldebrev och ett vinstandelsbevis (5 kap. ABL).
Teckningsoption	Rätt att på vissa villkor teckna aktier i ett aktiebolag. Reglerna avser både rätt att teckna aktier i det egna bolaget och rätt att teckna aktier i annat bolag (inköpsrätter), och både fristående optioner och sådana som utgetts tillsammans med skuldebrev i optionslån. RR har i RÅ 2002 ref. 92 jämställt teckningsoptioner

med köpoptioner aktier i vissa avseenden.

Skuldebrevet som emitterats tillsammans med option beskattas enligt reglerna för fordringar om det inte är konvertibelt e.d.

**Köp- eller
säljoption**

Rätt att köpa eller sälja aktier eller annan egendom, som beskattas som delägarätter, eller kontantavräkning knuten till värdet på delägar rätt, aktieindex e.d. Standardiserade köp- och säljoptioner avseende både svenska och utländska aktier samt avseende aktieindex hör hit.

Termin

Avtal om överlåtelse av aktier eller annan egendom som behandlas som delägarätter med leverans och betalning vid en viss framtida tidpunkt, alternativt kontantavräkning som är knuten till värdet på delägar rätt, aktieindex e.d. Hit hör aktie-terminer och aktieindexterminer.

Även andra tillgångar med liknande konstruktion och verknings-sätt som de ovan nämnda ska beskattas enligt reglerna för del-ägarätter. Som exempel kan nämnas följande.

**Aktieindex-
obligationer**

En aktieindexobligation är en obligation, som vanligtvis löper utan vanliga räntebetalningar. I stället erhåller långivaren en avkastning som bestäms av ett aktieindex av visst slag. Detta index bestäms för varje lån för sig i enlighet med lånevillkoren. Ofta utgår man från index från någon av de mer välkända börserna, t.ex. FT-SE, S&P, OMX eller en kombination av dessa. Avkastningen blir beroende av hur utvecklingen av dess index utvecklar sig och i vissa fall bestäms den med en viss relation till ett index, och då ofta till ett högre tal uttryckt i procent, t.ex. 140 % av utvecklingen av index. Indexberäkningen sker med utgångspunkt i emissionsdagen och avslutas en tid före återbetalningsdagen. Skulle index ha gått ner från emissionstidpunkten fram till slutdagen återbetalas lånet normalt till sitt kapitalbelopp.

För vissa aktieindexobligationer finns emellertid en garanterad avkastning på t.ex. 3 % e.d. Denna utgör vanlig ränta. Vidare finns det aktieindexobligationer där avkastningen betalas ut årligen. Den ska ses som annan intäkt av tillgång, se avsnitt 30.4.3.

Tidigare gällde att obligationer noterade på SOX-börsen inte skulle anses vara marknadsnoterade eftersom någon handel på börsen inte förekom. Sedan dess har förhållandena ändrats så att avslut förekommer i viss utsträckning på SOX-börsen och även internhandel förekommer.

Övervägande antalet aktieindexobligationer torde numera få anses vara marknadsnoterade. (Se även SvSkT 1993 s. 81 och 1995 s. 331).

Omvända konvertibler

I RÅ 2001 ref. 21 I har Regeringsrätten tagit ställning till hur omvända konvertibler beskattas. Dessa utgör fordringar med en hög, fast avkastning, t.ex. 19 % eller 25 % som betalas ut antingen löpande eller vid löptidens slut. De löper normalt under ett till tre år. Om viss aktie, vissa aktier eller visst aktieindex sjunkit görs återbetalningen i dessa aktier eller i ett kontantbelopp som motsvarar minskningen i värde på den underliggande egendomen eller aktieindexet.

Värdepappret ansågs vara aktierelaterat, vilket innebär att det ska beskattas enligt reglerna för delägarätter.

Den fasta avkastningen ska behandlas som ränta och inte som kapitalvinst. Vid överlåtelse under löptiden är reglerna för upplupen ränta tillämpliga.

Om inlösen sker mot aktier eller ett mindre kontant belopp än det nominella värdet uppkommer kapitalförlust på fordringen.

Aktiekorgsbevis

I RÅ 2000 not 8 bedömdes en s.k. aktiekorg som ett aktierelaterat instrument av Skatterättsnämnden och i RÅ 2001 not 160 om swap på egna aktier gjorde Regeringsrätten samma bedömning.

Liknande konstruktioner

Värdepapper som till sin konstruktion eller sitt verkningssätt liknar ovannämnda värdepapper beskattas också som delägarätter. Detta gäller både dem som liknar delägarätter (nämns i 48 kap. 2 § 1 st. IL) och dem som liknar övriga värdepapper som vid beskattningen ska behandlas som delägarätter (2 st. samma lagrum).

Av betydelse vid bedömningen om ett värdepapper ska behandlas som en delägarätt är om avkastningen eller värdet direkt eller indirekt beror på det utgivande företags ekonomiska utveckling.

Vid skattereformen 1990 anfördes följande i prop. 1989/90:110 s. 722:

”Slutligen sägs att även andra finansiella instrument än de som räknats upp omfattas av aktievinstreglerna om instrumentet till sin konstruktion eller verkningssätt liknar de uppräknade. Detta innebär en presumtion för att ett nykonstruerat instrument ska beskattas som aktierna om det eller något underliggande instrument är hänförligt till denna kategori. Vid bedömning av om ett instrument ska anses vara liknande till sin konstruktion eller verkningssätt kan t.ex. vägas in om det i sina olika beståndsdelar är identiskt med några av de uppräknade instrumenten. Det ligger i sakens natur att stora krav på förutsebarhet måste upprätthållas vid den typ av analogitolkning som påbjuds genom detta stadgande.”

Både svenska och utländska värdepapper av ovannämnda slag ska kapitalvinstbeskattas enligt reglerna för delägarätter. För vinstandelsbevis och konvertibla skuldebrev krävs att de ska avse svenska kronor. Det finns däremot inget som hindrar att de är utgivna av utländska företag.

Andelar i handelsbolag kapitalvinstbeskattas enligt reglerna i 50 och 51 kap. IL.

Aktier och andelar i privatbostadsföretag beskattas enligt reglerna för bostadsrätter medan aktier och andelar i oäkta bostadsföretag beskattas enligt reglerna för delägarätter (avsnitt 7.1).

För aktier i fåmansföretag finns särskilda bestämmelser (del 3 avsnitt 10).

30.2 När ska kapitalvinstbeskattning ske?

Beskattning ska ske vid avyttring oavsett innehavstid och oavsett hur egendomen förvärvats.

Från och med den 1 juli 2003 gäller att om vissa juridiska personer avyttrar näringsbetingade aktier ska kapitalvinstbeskattning inte ske, se del 3, avsnitt 22. För fysiska personer finns däremot inget liknande undantag.

Avyttring

Med avyttring av tillgångar avses överlåtelse av äganderätt mot ersättning, t.ex. försäljning, byte och liknande överlåtelse av tillgångar (44 kap. 3 § IL).

Det innebär att om aktier eller andra delägarätter säljs, löses in av bolaget eller byts bort mot annan egendom, t.ex. aktier i ett annat bolag, så föreligger en avyttring som utlöser kapitalvinstbeskattning.

Till avyttring räknas också att fordringar, t.ex. konvertibla skuldebrev, vinstandelsbevis och konvertibla vinstandelsbevis samt andra aktieanknutna fordringar som aktieindexobligationer och omvända konvertibler säljs eller löses in (44 kap. 4 § p. 1 IL). (Konvertering till aktie är emellertid i vissa fall undantaget, se avsnitt 30.4.1)

Om en medlem i en ekonomisk förening avgår ur föreningen anses han ha avyttrat andelen (44 kap. 5 § IL).

Omstämpling av aktier

Det förekommer att aktier av ett slag stämplas om till aktier av ett annat slag. I den mån omstämplingen inte innebär någon omfördelning av ekonomiska värden mellan aktieägarna så föreligger ingen avyttring. Om exempelvis röststarka A-aktier stämplas om till mera röstsvaga B-aktier så utlöses inte kapitalvinstbeskattning (RÅ 1984 1:1). Om däremot omstämplingen innebär en

förmögenhetsöverföring mellan aktierna ska de bortbytta anses avyttrade och kapitalvinstbeskattning ska ske (RÅ 2000 ref. 44, där B-aktiernas förtursrätt till utdelning slopats).

I andra fall där ingen omstämpling skett utan förmögenhetsöverföringen gjorts med andra medel har avyttring inte ansetts föreligga, men beskattning skett ändå. Se exempelvis RÅ 2000 ref. 56 där aktieägarna i ett bolag avsåg att ha differentierad utdelning beroende på hur det gått under året i vars och ens verksamhetsgren. De beskattades för den del av utdelningen som översteg minimiutdelningen som för lön.

I RÅ 2003 ref. 75 ansåg Regeringsrätten att beskattning inte ska ske då rösträtten för ett aktieslag sätts ned mot att aktieägarna erhåller teckningsoptioner med rätt att teckna aktier i bolaget till ett värde som understiger marknadsvärdet. I ett likartat mål (mål nr 3367-04, dom den 1 juli 2004) fann Regeringsrätten att beskattning inte heller ska ske då rösträtten för ett aktieslag (A-aktierna) sätts ned mot att aktieägarna erhåller omvandlingsrätter med rätt att omvandla B-aktier till A-aktier. Man fann också att omvandlingsrätterna ska behandlas som delägar­rätter, att anskaffningsutgiften för A-aktierna ska proportioneras mellan A-aktierna och omvandlingsrätterna, samt att schablonregeln inte är tillämplig vid avyttring av omvandlingsrätter.

Omvandling av fordran

I RÅ 2002 ref. 107 fann Regeringsrätten att då ett villkorat aktie­ägartillskott omvandlas till ett ovillkorat får det senare anses anskaffat vid omvandlingen. Omvandling kan emellertid inte ske med skattemässig verkan efter det att aktiebolaget gått i konkurs, se RÅ 2002 not 216.

Konkurs

Avyttring anses också i vissa fall föreligga när *svenskt* aktiebolag eller svensk ekonomisk förening *försätts i konkurs*.

För andra företag anses avyttring föreligga när företaget som gett ut det finansiella instrumentet upplöses genom konkurs eller träder i likvidation eller upplöses på motsvarande sätt. En andel i ett utländskt företag får dock anses avyttrad redan när det utländska företaget försätts i konkurs om det utländska företaget hör hemma inom EU/EES-området och motsvarar ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening. Kapitalförlusten anses även i dessa fall definitiv när det utländska företaget försätts i konkurs, vilket innebär att avdrag medges vid konkursutbrottet. Se vidare skrivelse 2004-12-01 (dnr 130 657566-04/111).

Bestämmelsen omfattar alla värdepapper bolaget gett ut, t.ex. aktier i bolaget, konvertibla skuldebrev, optionsskuldebrev, optionsrätter m.m. Beträffande andra värdepapper som inte är lämpade för omsättning på allmänna marknaden och som inte är

utgivet är det mera tveksamt om avyttring förelåg vid konkursinträdet (prop. 1999/2000:2 del 1 s. 510). För dem gäller i annat fall vanliga regler, dvs. att de måste säljas e.d. för att förlusten ska kunna dras av.

Regeringsrätten fann i RÅ 2002 ref. 105 och not 213 att ett villkorat aktieägartillskott inte var sådant finansiellt instrument som avsågs i 24 § 2 mom. SIL och som skulle anses avyttrat då bolaget gick i konkurs. I RÅ 2002 ref. 105 fann Regeringsrätten beträffande ett kommanditbolag att för att ett finansiellt instrument ska föreligga måste i vart fall krävas att fordringen genom bolagets försorg dokumenterats och konkretiserats gentemot den berättigade genom en utfärdad handling eller på något annat sätt. Detta krav var emellertid inte uppfyllt i det aktuella fallet och avdrag medgavs inte.

Om ett svenskt bolag försätts i konkurs anses alla de värdepapper bolaget gett ut som avyttrade och omkostnadsbeloppet för dem får dras av som en kapitalförlust i sin helhet.

Om värdepappret efter konkursinträdet säljs vidare till någon annan är omkostnadsbeloppet 0 kr (44 kap. 34 § 1 st. IL). Det ursprungliga omkostnadsbeloppet har ju redan dragits av som förlust vid konkursinträdet. Hela ersättningen vid försäljningen blir således kapitalvinst.

Om utdelning undantagsvis erhålls eller om ackord träffas ska den ersättning som erhålls pga. det tas upp som kapitalvinst till den del den motsvarar avdraget för kapitalförlust vid konkursutbrottet. Om avdrag bara gjordes för viss del av förlusten, t.ex. 70 %, ska bara motsvarande del av ersättningen tas upp som vinst. Om beslutet om konkurs upphävs eller om den avslutas med överskott ska avdraget för kapitalförlust vid konkursinträdet återföras till beskattning. Det gamla omkostnadsbeloppet blir sedan åter omkostnadsbelopp för värdepapperna i bolaget. Dock måste justering göras för återföring som gjorts pga. utdelning i konkursen eller ackord.

Bestämmelsen om att avyttring ska anses föreligga torde också omfatta t.ex. inköpsrätter bolaget gett ut till aktieägarna som utdelning. Eftersom någon utdelningsbeskattning inte sker förrän vid försäljning eller utnyttjande av rätten finns dock ingen förlust att dra av eftersom aktieägaren inte kan anses ha disponerat utdelningen (41 kap. 8 § IL).

Likvidation

Likvidation kan vara antingen frivillig eller göras i form av tvångslikvidation. Frivillig likvidation beslutas av bolagsstämman (13 kap. 1 § ABL) och tvångslikvidation beslutas av registreringsmyndigheten eller tingsrätten (10 och 50 §§ ABL).

Om bolag trätt i likvidation efter ingången av 1994 anses aktie eller motsvarande finansiella instrument avyttrad vid tidpunkten för beslutet om likvidationen (44 kap. 7 § IL). Har det då uppstått en vinst ska den beskattas när vinstens storlek med tillräcklig säkerhet kan beräknas (prop. 1989/90:110 s. 397). Föreligger en förlust medges avdrag först när denna blir definitiv, dvs. normalt när likvidationen är avslutad (44 kap. 26 § 2 st. IL), vilket i allmänhet får anses vara fallet när bolaget blivit upplöst vid likvidatorernas slutredovisning (13 kap. 40 § ABL). Kan förlustens storlek bestämmas vid en tidigare tidpunkt, ska avdrag emellertid medges då (RÅ 1998 ref. 25). Redovisningen av förlusten ska dock ske enligt de regler som gällde när likvidationen beslutades (samma lagrum).

Har utskiftning skett utan att bolaget anses upplöst, sker kapitalvinstberäkning på sedvanligt sätt enligt de regler som gällde avyttringsåret. Uppstår vinst ska denna beskattas. Om anskaffningsvärdet är större än det utskiftade beloppet, får förlust inte dras av eftersom den inte är definitiv, utan överskjutande del sparas till nästa utskiftningstillfälle. Om likvidationen avslutas utan att ytterligare belopp utskiftas, uppstår en förlust motsvarande det sparade anskaffningsvärdet.

Före 1994 gällde att aktie ansågs avyttrad först när bolag upplösts genom likvidation. Har bolag trätt i likvidation under 1993 eller tidigare och har likvidationen inte avslutats vid ingången av 1994 har alltså avdrag för förlust inte medgetts. Enligt nu gällande regler ska emellertid avyttringen anses ha skett när likvidationsbeslutet fattades.

Då det saknas övergångsbestämmelser som reglerar sådana situationer, får man utgå från de regler som gällde tidigare. Har alltså ett bolag trätt i likvidation före ingången av 1994, anses aktie eller motsvarande finansiella instrument avyttrad när bolaget upplöses.

Det kan förekomma att utskiftning sker en eller flera gånger utan att bolaget blivit upplöst. I sådana fall bör aktien anses avyttrad vid första utskiftningstillfället.

Om ett värdepapper som bolaget givit ut säljs efter det att likvidationen påbörjats, är omkostnadsbeloppet det som återstår efter tidigare vinstberäkningar pga. utdelningar i likvidationen (44 kap. 33 § IL).

Upphör likvidationen utan att bolaget upplöses så anses återstående del av omkostnadsbeloppet, dvs. det belopp som inte dragits av mot utdelningar i likvidationen, som anskaffningsutgift för framtiden, se del 3 avsnitt 1.4.3.

Tvångsinlösen

Om ett moderbolag äger mer än 90 % av aktierna med mer än 90 % av rösterna i ett dotterbolag, har moderbolaget enligt 14 kap. 31 § ABL rätt att lösa in resterande aktier av minoritetsaktieägarna.

Kan man inte komma överens om priset, ska skiljenämnd tillsättas. Om det är ostridigt att majoritetsaktieägarna har rätt att lösa in återstående akter, är minoritetsaktieägarna skyldiga att till moderbolaget överlåta sina aktier oaktat betalning då ännu inte skett (14 kap. 33 § ABL). Som förutsättning gäller att moderbolaget ställer godkänd säkerhet för lösenbeloppet jämte ränta. Har säkerhet ställts, är moderbolaget – sedan skiljenämnden fattat beslut härom – ägare till aktierna. Genom *förhandstillträde* anses minoritetsaktieägaren ha avyttrat aktierna. Härigenom har den rätt som betingats av aktieinnehavet bytts ut mot en fordran på ett belopp, som vid tidpunkten för förhandstillträdet ännu inte är känt. Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier genom erbjudande till en större krets av personer, ska lösenbeloppet motsvara vederlaget till dessa, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detta innebär att avyttringspriset normalt sett motsvaras av den ersättning som moderbolaget lämnat till allmänheten och som också godtagits.

Om intäktens storlek är beroende av viss framtida händelse och kan till följd härav intäktens totala belopp inte fastställas vid den taxering som är i fråga, ska enligt 44 kap. 28 § IL tillkommande belopp beskattas vid taxeringen för det eller de år då beloppets storlek blir känt. I förarbetena till lagstiftningen (prop. 1989/90:110 sid. 397) anges att skattskyldigheten inträder först då de omständigheter inträffat som krävs för att kunna beräkna kapitalvinsten. Enligt Skatteverkets uppfattning kan underlaget för beräkning av kapitalvinsten i normalfallet inte fastställas förrän skiljemännens dom föreligger. Under sådana omständigheter uppskjutes också beskattningen till denna tidpunkt. Ändras denna dom efter överklagande, får rättelse ske i efterhand.

I samband med förhandstillträdet avregistreras aktieinnehavet hos VPC med notering om ”tvångsinlösenaktier” (TIA). När tvångsinlösenförfarandet avslutats tas denna notering bort och innehavaren underrättas om åtgärden.

Det bör påpekas att vid tvångsinlösensituationerna har alltså avyttring skett vid förhandstillträdet, medan beskattningstidpunkten i förekommande fall skjutits upp. När sedan beskattning ska ske, tillämpas de regler som gällde vid avyttringen (44 kap. 28 § IL).

Utskiftning

Utskiftade belopp i samband med upplösning av ett aktiebolag eller ekonomisk förening hanteras huvudsakligen inom kapitalvinstsystemet.

Vid nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av aktiernas nominella belopp utan indragning av aktier eller vid nedsättning av reservfonden, ska det utskiftade beloppet beskattas som utdelning. Detta gäller såväl svenskt aktiebolag som utländsk juridisk person (42 kap. 17 § IL). Utskiftning på andelar i ideell och ekonomisk förening beskattas också som utdelning till den del det utbetalade beloppet överstiger inbetald insats (42 kap. 18–19 §§ IL).

Se även del 3, avsnitt 1.4.

Inlösen, återköp

Inlösen är en form av utskiftning (se 19.4) och innebär att aktiebolaget löser in aktier i samband med nedsättningen av aktiekapitalet. Aktieägarna erhåller då oftast kontanter men även sakegen-
dom kan skiftas ut.

Denna form av utskiftning behandlas inom ramen för kapitalvinstsystemet. (Undantag gäller dock för inlösen av kvalificerade andelar i fåmansföretag. För dessa gäller enl. 57 kap. 2 § IL att inlösen av aktie och överlåtelse av aktie till bolaget beskattas som utdelning, se del 3, avsnitt 10).

Under senare år har det blivit vanligt att noterade bolag löst in egna aktier och aktieägarna har erhållit aktier i andra bolag. Regeringsrätten har i dom (RÅ 1997 ref. 43 I) angående överklagat förhandsbesked bl.a. angett att avskiljandet av aktierna för inlösen inte kunde anses innebära att dessa aktier avyttrats. De inlösta aktierna ansågs inte vara av samma slag och sort som moderaktierna vid en tillämpning av genomsnittsmetoden. Vidare skulle det sammantagna anskaffningsvärdet för samtliga aktier omedelbart före avskiljandet fördelas på inlösenaktierna och de andra aktierna. Fördelningen skulle ske med utgångspunkt i aktiernas marknadsvärde vid avskiljandet.

Inlösenrätter

Det har också förekommit några fall med inlösen av en del av bolagets aktier, varvid inlösenpriset märkbart översteg aktiens noterade värde. Se RÅ 1997 ref. 43 II. Förfarandet tillgick så att för envar aktie i bolaget erhöles en inlösenrätt. Om villkoren var sådana att t.ex. var tionde aktie kunde lösas in, erfordrades tio inlösenrätter för inlösen av en aktie. Genom att inlösenpriset var högre än marknadsvärdet på aktien, erhöles varje inlösenrätt ett visst värde. Inlösenrätterna var under en tid föremål för handel. Avyttring av inlösenrätt ska enligt domen behandlas inom ramen för kapitalvinstsystemet och om den inte utnyttjas, ska den anses avyttrad. Även inlöst aktie anses avyttrad. Moderaktiens anskaffningsvärde ska fördelas på denna och inlösenrätterna med utgångspunkt i marknadsvärdena vid utfärdande av inlösenrätterna. Anskaffningsvärdet för inlösenrätterna får inte bestämmas enligt schablonregeln.

Vid försäljning av inlösenrätter dras den del av omkostnadsbeloppet för moderaktien av som belöper på inlösenrätten.

Inlösenrätter ses som säljoptioner (44 kap. 12 § IL). Om någon köpt inlösenrätter och använt dessa för inlösen av aktier läggs anskaffningsutgiften för inlösenrätterna till anskaffningsutgiften för de inlösta aktierna (44 kap. 19 § IL). Eftersom schablonregeln i 48 kap. 15 § IL anger att omkostnadsbeloppet för marknadsnoterade delägarätter får bestämmas till 20 % av ersättningen vid avyttringen efter avdrag för försäljningsutgifter, så torde rättsläget vara det att utgiften för inlösenrätter ska inkluderas i schablonen.

Säljrätter, återköp

Numera kan bolag återköpa egna aktier från aktieägarna. Detta beskattas som en vanlig försäljning.

Ofta används benämningen säljrätter i stället för inlösenrätter. Detta förändrar inte den rättsliga bedömningen utan om konstruktionen är densamma som vid inlösen så gäller samma regler som för inlösenrätter. Se även undantaget för kvalificerade aktier.

Fusion

Vissa fusioner utlöser inte kapitalvinstbeskattning. Reglerna gäller även vid ombildning av föreningsbank till bankaktiebolag (SFS 1992:1061). Anskaffningsvärdet påverkas inte (37 kap. 29 § 1 st. och 42 kap. 21 § IL).

Av 44 kap. 8 § IL framgår emellertid att huvudregeln annars är att ett värdepapper anses avyttrat om det företag som gett ut det upplöses genom fusion eller fission.

Se vidare del 3, avsnitt 16.

Optioner

Om tiden för utnyttjande av en option löpt ut utan att utnyttjande skett ska detta jämföras med avyttring (44 kap. 4 § p. 4 IL).

Se vidare avsnitt 38 om terminer och optioner.

Teckningsrätter, delrätter

Även för teckningsrätter gäller att förfall innebär att de ska anses avyttrade. Om de köpts på marknaden blir således anskaffningsutgiften avdragsgill som kapitalförlust (RÅ 2002 ref. 92). Troligen gäller detsamma för delrätter som köpts på marknaden.

Om teckningstiden för utnyttjande av en teckningsoption förlängs ska avyttring av den gamla i byte mot en ny anses föreligga, se Regeringsrättens dom den 5 juni 2003, RSV:s rättsfallsprotokoll 22/03.

Andel i investeringsfond

Om andel i investeringsfond (tidigare värdepappersfond) inlöses ska kapitalvinstberäkning ske (avsnitt 30.5). Detsamma gäller vid upplösning av fonden (44 kap. 6 § IL).

Avyttring föreligger inte – utnyttjande av rättighet

Om man *säljer* en rätt mot vederlag ska försäljningen ses som en avyttring och transaktionen kapitalvinstbeskattas. Om man däremot *utnyttjar* rätten utlöses inte kapitalvinstbeskattning (44 kap. 10 § IL).

I lagtexten räknas följande rättigheter upp;

- teckningsrätt; uttrycket avser den rätt som tillkommer aktieägare att teckna aktier och rätt att teckna konvertibellån och optionslån i det egna bolaget, oavsett om aktieägaren själv innehar rätten eller om någon annan innehar den,
- delrätt; rätt till fondaktie som utgått pga. aktieinnehav vid fondemission,
- företrädesrätt att teckna vinstandelslån; rätt för aktieägare att teckna sådant lån i bolaget,
- köpoption; rätt att köpa egendom samt
- optionsrätt; rätt för aktieägare att teckna aktier i egna bolaget som utfärdats tillsammans med skuldebrev.

Kapitalvinstbeskattning sker inte heller vid utnyttjande av t.ex. rätt att sälja egendom. Däremot ska själva försäljningen kapitalvinstbeskattas och anskaffningsutgiften för rätten ska då läggas till anskaffningsutgiften för egendomen.

Observera att lagtexten behandlar vad som ska kapitalvinstbeskattas. Beskattning som för utdelning kan komma ifråga när en aktieägare erhållit rätt att köpa aktier i ett annat bolag för underpris (inköpsrätt). Skillnaden mellan det erlagda priset och marknadsvärdet är utdelning. På samma sätt kan en konvertibelinnehavare i en sådan situation bli beskattad för förtäckt ränta (avsnitt 24.3.1 och 24.4.2).

Beträffande utnyttjande av företrädesrätt att teckna vinstandelslån behandlar bestämmelsen i 44 kap. 10 § IL kapitalvinstbeskattningen. Att inte heller någon utdelningsbeskattning ska ske framgår av 42 kap. 15 § IL.

– konvertering

Konvertering av konvertibla skuldebrev som getts ut av ett aktiebolag enligt 5 kap. ABL, dvs. byte av skuldebrev mot aktier, kapitalvinstbeskattas inte. Detta gäller för både vanliga konvertibellån och för konvertibla vinstandelslån (44 kap. 10 § IL) men inte för andra konvertibler, t.ex. s.k. omvända konvertibler som getts ut av någon annan än det bolag vars aktier är underliggande egendom för konvertiblerna, se RÅ 2001 ref. 21.

– utflyttning

Vid utflyttning från Sverige ska kapitalvinstbeskattning i vissa fall ske, se Handledning i internationell beskattning.

Andelsbyten

Se avsnitt 31.

30.3 Beräkning av skattepliktig vinst och avdragsgill förlust

30.3.1 Beräkningssättet

Huvudregeln för beräkning av kapitalvinster och kapitalförluster framgår av avsnitt 26.3.

Vid försäljning av delägar­rät­ter får man från försäljningspriset dra av försäljningsutgifter som courtage o.d. samt andra utgifter man haft pga. försäljningen.

Om skillnaden mellan transaktionskostnader och förvaltningsutgifter, se avsnitt 24.4.1.

Har ytterligare medel skjutits till genom ovillkorligt aktieägartillskott får också detta belopp dras av. RR har emellertid i RÅ 2002 ref. 107 funnit att omvandling av värdelöst villkorat aktieägartillskott till ovillkorat inte utgör tillskott och därför inte ökar anskaffningsutgiften för aktierna. Detsamma gäller omvandling av annan värdelös fordran på bolaget till ovillkorat tillskott.

Upplupen ränta

Vid beräkning av kapitalvinst för sådana räntebärande värdepapper som ska beskattas som delägar­rät­ter (konvertibla skuldebrev och vinstandelsbevis) ska kompensation för upplupen ränta fr.o.m. inkomståret 1994 behandlas som ränteintäkt respektive ränteutgift (avsnitt 26.3.1).

Benefikt fång

Har värdepapperna förvärvats genom arv, gåva e.d. anses egendomen förvärvad genom det köp, byte eller därmed jämförligt fång som skett närmast dessförinnan (avsnitt 26.3.1).

Anskaffningsutgift

Från bruttointäkten medges avdrag med anskaffningsutgiften. Detta är i princip den faktiska utgift man haft för att förvärva den avyttrade egendomen.

– genomsnittsmetoden

Vid försäljning av aktier o.d. används genomsnittsmetoden vid beräkning av avdragsgill anskaffningsutgift (48 kap. 7 § IL).

Har A förvärvat tio aktier för 100 kr/st. och tio aktier för 120 kr/st. blir det genomsnittliga anskaffningsvärdet

$$\frac{10 \times 100 + 10 \times 120}{20} = 110 \text{ kr/st}$$

Säljer A tio aktier drar han av $10 \times 110 \text{ kr} = 1\,100 \text{ kr}$. Av den ursprungliga anskaffningsutgiften återstår $10 \times 110 \text{ kr} = 1\,100 \text{ kr}$ (eller $10 \times 100 + 10 \times 120 = 2\,200$; $2\,200 - 1\,100 = 1\,100 \text{ kr}$).

Om han sedan köper ytterligare tio aktier för 130 kr = 1 300 kr blir den genomsnittliga anskaffningsutgiften

$$\frac{10 \times 110 + 10 \times 130}{20} = 120 \text{ kr/st}$$

Eller

$$\frac{1 \ 100 + 1 \ 300}{20} = 120 \text{ kr/st}$$

Genomsnittsberekening görs för varje enskilt försäljningstillfälle. Har man sålt, köpt och sålt en aktiesort under samma beskattningsår måste man således göra två genomsnittsberekeningar.

Det genomsnittliga anskaffningsvärdet ska övertas av den som förvärvar egendom genom benefik överlåtelse (44 kap. 21 § IL, avsnitt 26.3.1). Givaren ska reducera sin genomsnittliga anskaffningsutgift med samma belopp.

Berekeningen görs separat för värdepapper av samma slag och sort. För aktiernas del innebär det att man räknar anskaffningsutgiften för exempelvis A-aktier för sig och för B-aktier för sig.

Ibland förekommer att innehavaren av en sorts aktier erhåller en annan sorts aktier i en fondemission eller genom teckning vid en nyemission. Antag att en person som har A-aktier erhåller rätt att förvärva B-aktier. Eftersom moderaktiens anskaffningsvärde inte övergår, blir anskaffningsvärdet för de erhållna aktierna endast vad man faktiskt har betalat för dem.

Av 48 kap. 13 § IL framgår att delbevis eller teckningsrättsbevis som grundas på aktieinnehav i ett bolag anses anskaffat för noll kronor.

Har teckningsrättsbevis eller motsvarande erhållits på grund av innehav av annat värdepapper än aktie, t.ex. konvertibel, gäller numera detsamma (se 2 st. samma lagrum).

Av prop. 1989/90:110 s. 723 framgår att bestämmelsen i första stycket överensstämmer med bestämmelsen i äldre 36 § anv. p. 3b st. 9 KL om berekening av anskaffningsutgift för teckningsrätt till konvertibelt skuldebrev eller skuldebrev förenat med optionsrätt. Denna äldre bestämmelse tillämpades så att anskaffningsutgiften för de konvertibler etc. som förvärvades med utnyttjande av teckningsrätten och anskaffningsutgiften för de aktier som förvärvats genom konvertering av konvertibeln eller genom teckning pga. en optionsrätt inte heller inkluderade något värde för förvärv av teckningsrätten. Anskaffningsutgiften för moderaktierna hänfördes i sin helhet till dessa.

Motsvarande gäller vid fondemission och nyemission av annan sorts aktier än moderaktierna. Om någon t.ex. pga. innehav av A-aktier genom fondemission förvärvat B-aktier, är B-aktiernas anskaffningsvärde noll kr. Om någon pga. innehav av A-aktier tecknar B-aktier i en nyemission, är B-aktiernas anskaffningsvärde vad som erlaggs vid förvärvet. I båda fallen behåller A-aktierna sitt ursprungliga anskaffningsvärde.

Har aktier erhållits genom sådan utskiftning från ekonomisk förening som avses i 42 kap. 20 § IL övertar de mottagna aktierna andelens anskaffningsutgift (48 kap. 9 § IL).

**Ärvda aktier
Gåvoaktier**

Den som övertagit ärvda aktier, övertar också den avlidnes anskaffningsvärde. Har någon själv köpt aktier och dessutom erhållit aktier av samma slag och sort genom arv, gåva e.dyl., kan det vara svårt att känna till vad som en gång i tiden erlagts för dem. Om det kan göras sannolikt när de ursprungligen köptes kan en uppskattning göras utifrån prisnivån på aktien vid denna tidpunkt efter omräkning för senare emissioner och andra förändringar i aktieinnehavet. Beträffande nyare förvärv går det att få fram förvärvstidpunkten genom sitt kontoförande institut (bank) om man har VP-konto alternativt depåbank eller fondkommissionär om man har depåkonto och sedan kan anskaffningsutgiften uppskattas med ledning av kursen den dagen. Beträffande förvärv som skett tidigast vid 1980-talets mitt kan anskaffningsutgiften i brist på bevisning uppskattas till 20 % av försäljningspriset för de flesta marknadsnoterade aktier. För äldre innehav får en bedömning göras från fall till fall. Då innehavet är mycket gammalt kan anskaffningsutgiften vara mycket låg. Något belopp måste emellertid ha betalats för förvärvet av aktierna. Se även övergångsbestämmelserna nedan.

**Alternativ
schablonregel –
marknadsnoterad
delägar rätt**

För marknadsnoterade delägarätter finns en alternativ regel för beräkning av anskaffningsutgiften. Denna får bestämmas till 20 % av försäljningspriset efter avdrag för försäljningsutgifter (48 kap. 15 § IL). Deklaranten får själv avgöra om han vill tillämpa denna schablonregel.

Regeln gäller för marknadsnoterade delägarätter utom optioner och terminer (avsnitt 38.1 och 38.2) samt teckningsrätter och delrätter som erhållits pga. innehav av aktier, konvertibler e.d. i bolaget (RÅ 2002 ref. 92). Den får däremot tillämpas på teckningsrätter och delrätter som köpts på marknaden.

Med marknadsnoterad menas att värdepapperet är noterat på svensk eller utländsk börs eller föremål för annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning som är allmänt tillgänglig. Begreppet marknadsnotering i SFL anknyter till detta stadgande. En skillnad är att noteringarna vid inkomsttaxeringen ska

vara allmänt tillgängliga. En notering hos ett privat kreditinstitut kan alltså vara att anse som marknadsnotering men endast under förutsättning att både skattskyldiga och skattemyndigheter kan få del av noteringarna (prop. 1989/90:110 s. 722 f). Särskilda bestämmelser gäller för konkursaktier, se avsnitt 30.3.2.

RSV har i skrivelse 1998-11-18 (dnr 10145-98/200) lämnat sin syn på innebörden av begreppet marknadsnotering.

För att ett värdepapper eller annat finansiellt instrument ska anses marknadsnoterat räcker det inte med att annat instrument utgivet av samma bolag är marknadsnoterat eller att det underliggande instrumentet är marknadsnoterat.

Om schablonmetoden använts vid en delförsäljning och genomsnittsmetoden ska användas vid nästa, ska den genomsnittliga anskaffningsutgiften minskas till den del det belöper på sålda aktierna (prop. 1975/76:180 s. 157, prop. 1989/90:110 s. 426 och 456). Det totala anskaffningsvärdet som dras av vid försäljning av ett visst slag av aktier kan då överstiga det verkliga anskaffningsvärdet för aktierna, men detta ligger i schablonregelns konstruktion och förekommer också vid försäljning av hela innehavet.

Exempel

A köper 10 aktier för 20 kr styck, dvs. 200 kr totalt. Han säljer en aktie för 110 kr. Som anskaffningsutgift drar han av 20 % av 110 kr = 22 kr. Vid ett senare tillfälle säljer han ytterligare en aktie för 90 kr.

Vid beräkning av genomsnittlig anskaffningsutgift, ska den totala anskaffningsutgiften på 200 kr minskas med de 20 kr som belöper på den tidigare sålda aktien. Återstoden, 180 kr, delas på de 9 aktier som finns kvar och genomsnittlig anskaffningsutgift blir fortfarande 20 kr.

Gamla aktier, andelar i investeringsfonder och ekonomiska föreningar

I 76 § ILP finns en särskild regel om anskaffningsutgift för aktier, andelar i investeringsfonder (tidigare värdepappersfonder) och andelar i ekonomisk förening som inte är marknadsnoterade och som innehafts sedan den 1 april 1971.

För dessa får man tillämpa en äldre övergångsbestämmelse (p 3 till SFS 1976:343).

”För sådana andelar i aktiebolag, ekonomiska föreningar och svenska värdepappersfonder som förvärvats före den 2 april 1971 och som inte är marknadsnoterade får anskaffningsutgiften vid beräkningen av kapitalvinst eller kapitalförlust bestämmas till tre fjärdedelar av det värde till vilket andelen skulle tas upp vid taxeringen till statlig förmögen-

hetsskatt år 1976 eller, i fråga om aktie som var noterad på börs eller föremål för liknande notering den 31 december 1975 och andelar i värdepappersfonder, till två tredjedelar av detta värde.”

För att övergångsbestämmelserna ska vara tillämpliga krävs att aktien eller andelen inte är marknadsnoterad vid avyttringen. Om den innehafts sedan den 1 april 1971 får man som anskaffningsvärde ta upp tre fjärdedelar av deklarationskursen vid utgången av 1975. Vid bestämmande av innehavstiden bortses från benefika överlåtelser.

Även om aktien inte var marknadsnoterad vid avyttringen, kan den ha varit marknadsnoterad vid utgången av 1975. Det bör i detta fall vara två tredjedelar av deklarationsvärdet vid utgången av 1975 som utgör anskaffningsutgift. Aktier och andelar värderades det året till 100 % av noterad kurs.

Av den ursprungliga bestämmelsen framgår att regeln om övertagande av anskaffningsutgiften vid arv, gåva o.d. var tillämplig. Detta följer idag av den allmänna bestämmelsen i 44 kap. 21 § IL (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 730).

En på så sätt bestämd anskaffningsutgift ska ingå i genomsnittsberäkningen enligt ovan.

Exempel

En person har ärvt 100 aktier i det icke marknadsnoterade bolaget A. Föregående onerösa förvärv var före 1971. Aktiernas anskaffningsutgift beräknad på grundval av värdet vid utgången av 1975 var 200 kr/st. Vid ett senare tillfälle köper personen ifråga ytterligare 100 aktier av samma slag och sort för 300 kr/st.

Genomsnittlig anskaffningsutgift blir 250 kr/st.

Delrätt och teckningsrätt

När avyttring skett av en delrätt (delrätt att förvärva fondaktie vid fondemission) eller en teckningsrätt (rätt att teckna aktier i det egna bolaget vid nyemissioner eller att teckna konvertibel- eller optionslån), som erhållits på grund av aktieinnehav, anses den anskaffad för noll kronor (48 kap. 13 § IL). Om den säljs är schablonregeln i andra stycket inte tillämplig (48 kap. 15 § IL och lagrådets yttrande prop. 1989/90:110 del 2 s. 138).

Bestämmelsen gäller inte inköpsrätter, dvs. rätter att köpa eller teckna aktier i ett annat bolag än det man har aktier i. I sådana fall kan utdelningsbeskattning komma ifråga. Detta gäller även då man fått en rätt att teckna eller köpa annan egendom, t.ex. konvertibellån i ett annat bolag e.d. (avsnitt 24.3.2).

Bestämmelsen gäller både om delrätten eller teckningsrätten säljs och om den utnyttjas för förvärv av värdepapper och detta senare säljs.

Regeln gäller även teckningsrätter till konvertibel- och optionslån. Dessa kan i undantagsfall utdelningsbeskattas, nämligen då det rena skuldebrevsvärdet överstiger emissionskursen. Utdelningsbeskattat belopp torde i så fall vara avdragsgillt som anskaffningsutgift då regeln i 48 kap. 13 § IL tar sikte på hur anskaffningsutgiften för moderaktien ska proportioneras. Likaså bör man kunna dra av andra utgifter för förvärvet som erlagt courtage etc.

Anskaffningsvärde efter fission

Fission innebär att verksamheten i ett bolag har delats upp genom att bolaget delar ut aktier i ett dotterbolag till sina aktieägare (avsnitt 24.3.2). Enligt huvudregeln ska då utdelningsbeskattning ske. Genom bestämmelserna i 42 kap. 16 § IL (lex Asea) är utdelningen emellertid skattefri i vissa fall. Under sådana omständigheter ska moderaktiens omkostnadsbelopp fördelas (48 kap. 8 § IL). Man utgår från det genomsnittliga omkostnadsbeloppet på aktierna i moderbolaget. Om kursen på dessa aktier sjunker med exempelvis 40 % pga. utdelningen, ska 40 % av det genomsnittliga anskaffningsvärdet överföras till de utdelade dotterbolagsaktierna.

Exempel

Aktier i bolaget A har köpts för 100 kr per aktie. Marknadsvärdet på aktierna i bolaget var före utdelningen 200 kr. Efter det att bolaget A delat ut samtliga aktier i dotterbolaget B till sina aktieägare, sjunker marknadsvärdet på bolaget As aktier till 120 kr, dvs. med 40 %.

40 % av anskaffningsutgiften för aktierna i bolaget A, dvs. $40 \% \times 100 \text{ kr} = 40 \text{ kr}$, flyttas till aktierna i bolaget B och utgör anskaffningsvärdet för dessa aktier. Återstoden, $100 - 40 = 60 \text{ kr}$, utgör den nya anskaffningsvärdet för aktierna i bolaget A.

Bestämmelsen har utformats så att proportionering ska göras med ledning av marknadsvärdetförändringen på moderaktierna vid uppdelningen. I undantagsfall kan förhållandena vara sådana att proportionering bör göras med hänsyn till summan av marknadsvärdena på aktien i det ursprungliga bolaget efter delningen och den utdelade aktien i förhållande till marknadsvärdet på det ursprungliga aktien före delningen. Problemet med hur detta ska bestämmas behandlas i prop. 1990/91:167 s. 21 f och s. 27. Skatteverket kan på begäran utfärda allmänna råd om fördelningen.

För den som köpt rätten till utdelning av aktier i dotterbolaget, blir den erlagda ersättningen för rätten till utdelning anskaffningsutgift för dessa aktier. Har rätt till flera utdelningar köpts,

utgörs anskaffningsvärdet för de utdelade aktierna av den del av vederlaget som belöper på det tillfälle då aktierna delades ut. Jämför med lydelsen i 42 kap. 13 § IL.

Har aktien sålts efter avstämningsdagen men innan utdelningen faktiskt erhållits, ska omkostnadsbeloppet proportioneras eftersom den utdelade aktien erhållits på grund av innehavet av ursprungsaktien.

För den som sålt aktierna i moderbolaget före avstämningsdagen och behållit rätten till utdelning, blir anskaffningsvärdet för de utdelade aktierna moderaktiernas proportionerade omkostnadsbelopp.

Reglerna tillämpas även på utdelning enligt äldre bestämmelser före 1999 (85 § ILP).

Aktier i riskkapitalbolag

Medel ur de förutvarande löntagarfonderna skulle enligt riksdagens beslut föras över till riskkapitalbolag, som skulle erbjuda små och medelstora företag olika former av riskvilligt kapital. Organisationen hade byggts upp kring s.k. portföljförvaltningsbolag och sex direktinvesterande bolag, s.k. riskkapitalbolag. Enligt lagen (1992:1091) om inkomstregler vid utskiftning av aktier i vissa fall gäller följande:

Värdet av de aktier, som erhöles genom utskiftning av de förutvarande löntagarfonderna utgjorde inte skattepliktig intäkt i näringsverksamhet. Anskaffningsutgiften för de mottagna aktierna anses därmed vara noll kr (detta gäller f.ö. även vid lagervärderingen i näringsverksamhet). Detta innebär att de aktier som erhöles härigenom inte kan medföra en kapitalförlust. Har sådana aktier dels erhöles genom utskiftning, dels köpts, tillämpas genomsnittsmetoden.

Övergångsbestämmelser

I undantagsfall kan följande övergångsbestämmelse bli tillämpliga på omkostnadsbeloppet.

Om kapitalvinst uppkom vid avyttring av andelar under 1973 och vinsten enligt övergångsbestämmelser till SFS 1973:1057 undantogs från skatteplikt pga. återköp senast den 30 september 1974 ska man bortse från avyttringen och återköpet (77 § ILP).

Om aktier erhöles genom skifte av föreningsbanken enligt 11 kap. 10 § i den upphävda föreningsbankslagen ska anskaffningsutgiften för andelarna i föreningsbanken föras över till aktierna (81 § ILP).

Om aktier erhöles från Delegationen för utskiftning ur löntagarfonderna är anskaffningsutgiften 0 kr. Detsamma gäller aktier som erhöles genom sådan överföring som reglerades i SFS 1992:1091 (82 § ILP).

Om aktier erhållits före 1999 genom sådan utdelning som enligt äldre regler var skattefri ska reglerna i 48 kap. 8 § ILP tillämpas.

30.3.2 Skattepliktig/avdragsgill andel

En kapitalvinst är skattepliktig i sin helhet. En kapitalförlust är som huvudregel avdragsgill endast till 70 %.

Begränsningen till 70 % avser varje affär och varje aktieslag och sort för sig. Om två försäljningar gjorts samma år, den ena med vinst och den andra med förlust, är förlusten bara avdragsgill till 70 %. Detsamma gäller då två olika sorters aktier sålts samtidigt, den ena med vinst och den andra med förlust.

Aktier, marknadsnoterade delägar­rätter

Från huvudregeln att bara 70 % av förluster är avdragsgilla finns några undantag.

Kapitalförlust på aktier och på marknadsnoterade delägar­rätter, utom andelar i räntefonder, får dras av i sin helhet ifrån vinster på motsvarande egendom (48 kap. 20 § IL, prop. 1989/90:110 s. 431–432). Eftersom man inte får spara avdraget till ett senare år är en förutsättning att förlusten och vinsten ska hänföras till samma beskattningsår. Förlust som inte kan kvittas mot en kapitalvinst kvoterar enligt huvudregeln till 70 % (48 kap. 24 § IL).

Med marknadsnoterad tillgång avses även tillgång som var marknadsnoterad när det aktiebolag som gav ut den försattes i konkurs. Värdepappret anses nämligen avyttrat vid konkursutbrottet och beskattningstidpunkten blir avgörande för bedömningen av om marknadsnotering föreligger eller inte. Innebörden av begreppet marknadsnoterad i övrigt samt med aktieslag och -sort, se ovan avsnitt 30.3.1.

Kapitalförlust på detta slag av egendom får därutöver bara dras av till 70 %.

Personlig levnadskostnad

I RÅ 2000 ref. 45 har Regeringsrätten funnit att en kapitalförlust på aktier i vissa fall skulle kunna vara icke avdragsgill pga. att den utgör en personlig levnadskostnad. I det fall som var uppe till prövning ansågs emellertid att förlusten var av annan art och avdrag medgavs.

Verklig förlust

Ytterligare ett krav för att avdrag ska kunna medges är att förlusten är verklig, se avsnitt 26.3.3.

Andelar i investeringsfonder

För förluster på andelar i investeringsfonder (tidigare värdepappersfonder) se avsnitt 30.5.2.

30.4 Konvertibla skuldebrev, optionslån och aktieindexobligationer

Konvertibla skuldebrev, teckningsoptioner och köp- och säljoptioner avseende aktier kapitalvinstbeskattas på samma sätt som delägar­rät­ter). Detsamma gäller företrädesrät­ter att teckna konvertibelt skuldebrev eller optionslån. Dessa kallas i lagtexten teckningsrät­ter. Optionsskuldebrev beskattas däremot enligt reglerna för fordringar.

Reglerna om kapitalvinstbeskattning vid;

- terminsaffärer,
- blankningsaffärer och
- skattskyldighet efter utflyttning ur riket

gäller i förekommande fall även konvertibla skuldebrev och optionsrät­ter.

30.4.1 Konvertibla skuldebrev

Konvertibla skuldebrev utges av aktiebolag och är normalt löpande skuldebrev som på vissa villkor kan konverteras (bytas ut) mot aktier (5 kap. ABL). Rätten att konvertera är begränsad till viss tid.

Företrädesrät­ter, teckningsrät­ter

Bolagets aktieägare har ofta företrädesrätt (teckningsrätt) att teckna konverteringslån (5 kap. 2 § ABL). Om lånet utges till en annan grupp av personer, t.ex. anställda, i en riktad emission föreligger däremot ingen teckningsrätt i skattelagstiftningens mening (jfr prop. 1984/85:193 s. 39).

Emissionspris

Den som utnyttjar sin företrädesrätt måste betala teckningskursen för skuldebrevet. Denna teckningskurs kan både överstiga och understiga skuldebrevens nominella belopp. Tecknandet utlöser normalt inte några beskattningsekvenser (44 kap. 20 § IL). Om emissionsvillkoren är sådana att det rena skuldebrevsvärdet vid emissionstillfället överstiger emissionspriset, kan en aktie­ägare som deltar i emissionen komma att bli beskattad för mellanskillnaden som för utdelning. Däremot sker ingen beskattning på grund av att konverteringsrätten har ett värde (prop. 1984/85:193 s. 47 och avsnitt 24.3.2).

Skuldebrev

Löpande ränta på skuldebrev beskattas när räntan blir tillgänglig för lyftning.

Om ett konvertibelt skuldebrev inte byts ut mot aktier inlöses det vid löptidens slut. Beskattning sker då enligt reglerna för delägar­rät­ter. Skillnaden mellan vad som är ränta och vad som är

	kapitalvinst bedöms enligt samma regler som för andra skuldebrev (avsnitt 24.3.1).
Konvertering	Skuldebrevet kan under en i lånevillkoren angiven tidsperiod bytas ut mot aktier. Om skuldebrevet har utgetts till underkurs ska mellanskillnaden erläggas kontant vid konverteringen eftersom aktier inte får ges ut till underkurs. Kapitalvinstbeskattning sker inte på grund av utbytet (44 kap. 10 § IL).
Försäljning utlöser beskattning	Om teckningsrätter, konvertibla skuldebrev eller aktier som har erhållits genom konvertering säljs eller avyttras på annat oneröst sätt, beskattas försäljningen enligt reglerna för delägarätter. Även köpare av teckningsrätt eller konvertibelt skuldebrev kan teckna konverteringslån eller byta skuldebrev mot aktier utan beskattningskonsekvenser. Om han däremot säljer sådana värdepapper sker kapitalvinstbeskattning.
Anskaffningsutgift	Huvudregeln är att man vid beräkning av anskaffningsvärde summerar vad som erlagts under innehavstiden vid köp, teckning av lån och vid konvertering (44 kap. 20 § IL). Ingen del av utgiften för en moderaktie medräknas i anskaffningsvärdet för egendom som förvärfvas genom att utnyttja teckningsrätt (48 kap. 13 § IL). För aktieägare är anskaffningsutgiften för teckningsrätter således noll kr. Säljer han teckningsrätten utgör hela försäljningsintäkten kapitalvinst.
Andra kostnader	Avdrag medges också för transaktionskostnader i form av t.ex. courtage och omsättningsskatt (prop. 1984/85:193 s. 42). Om en aktieägare erhållit förmånen att få teckna konvertibelt skuldebrev till ett pris som understiger det rena skuldebrevsvärdet (se ovan vid kantrubriken "Emissionspris") ska det beskattade förmånsvärdet läggas till anskaffningsvärdet.
Ränte-kompensation	Upplupen ränta (räntekompensation) som erlagts av köparen under perioden 1991–1993 vid förvärv av konvertibelt skuldebrev räknas in i anskaffnings- respektive försäljningspriset vid kapitalvinstberäkningen (övergångsbestämmelserna p. 10 till SFS 1993:1543 och 65 § ILP).
Genomsnittsmetoden	Genomsnittsmetoden är tillämplig även för konvertibla skuldebrev. Beräkningen görs för samtliga skuldebrev av samma slag som de avyttrade. Med samma slag avses konvertibler i samma bolag med samma villkor, se ovan avsnitt 30.3.1. Genomschnittsberäkningen får inte göras för aktier och konvertibler gemensamt.
Schablonregeln	Schablonregeln (20 %-regeln) är tillämplig på sådana konvertibla skuldebrev som är marknadsnoterade (avsnitt 30.3.1).

Schablonmetoden kan däremot inte användas för teckningsrätter.

Kapitalförlust

Kapitalförlust på konvertibla skuldebrev är avdragsgill enligt samma regler som gäller för delägarätter. Om en konvertibel är marknadsnoterad får full kvittning ske mot kapitalvinster på annan marknadsnoterad egendom som beskattas som delägarätter med undantag av andelar i räntefonder samt mot kapitalvinst på onoterade aktier. Därutöver får avdrag bara ske till 70 %.

Konvertibla vinstandelsbevis

Konvertibla vinstandelsbevis är konvertibla skuldebrev där hela eller en del av räntan är beroende av bolagets vinst eller utdelning. Denna ränta ingår i den noterade kursen på samma sätt som gäller för utdelning på aktier.

Noterade konvertibla vinstandelsbevis följer samma beskattningsregler som konvertibla skuldebrev.

Sammanställning över anskaffningsvärde. (Ytterligare avdrag kan förekomma, se löptexten.)

Slag av försålt värdepapper	Aktieägare	Annan med inköpt a) teckningsrätt	b) konvertibelt skuldebrev	Annan som utan teckningsrätt tecknat lån
Teckningsrätt	0 kr	Köpeskillingen	-	-
Konvertibelt skuldebrev	Emissionspriset*	Köpeskillingen för teckningsrätten + emissionspriset*	Köpeskillingen*	Emissionspriset*
Aktie förvärvat via konvertering	Emissionspriset för det konvertibla skuldebrevet*	Köpeskillingen för teckningsrätten + emissionspriset för det konvertibla skuldebrevet*	Köpeskillingen för det konvertibla skuldebrevet*	Emissionspriset för det konvertibla skuldebrevet*

*Om den skattskyldige den 1 juli 1985 innehaft ett konvertibelt skuldebrev i fem år eller mera, får han vid beräkningen av kapitalvinst eller kapitalförlust som anskaffningsutgift uppta skuldebrevets marknadsvärde detta datum (78 § ILP).

30.4.2 Optionslån

En optionsrätt är en rätt till köp eller nyteckning av aktie till visst pris och som har utfästs i förening med skuldebrev. De kallas teckningsoptioner om de avser rätt att delta i nyemission i bolaget, och köpoptioner om de avser rätt att köpa redan befintliga aktier. Beträffande andra optioner, se avsnitt 38.1. Rätten att köpa eller teckna aktier är begränsad till viss tid.

Teckningsrätter

Samma regler gäller för teckningsrätter till optionslån som för teckningsrätter till konvertibler (avsnitt 30.4.1).

Teckning av lån

Om företrädesrätt för deltagande i emission av optionslån utnyttjas till teckning av lånet, ska emissionspriset för lånet erläggas till bolaget. Någon kapitalvinstbeskattning sker inte (44 kap. 10 § IL). Emissionsvillkoren kan vara sådana att skuldebrevets

marknadsvärde vid emissionstillfället överstiger emissionspriset. En aktieägare som deltar i emissionen ska i så fall beskattas vid emissionstillfället för mellanskillnaden som för utdelning. Det samma gäller om en optionsrätt till köp erhålls till underpris. Någon beskattning sker emellertid inte om en optionsrätt till nyteckning har ett värde, jfr nyemission (prop. 1984/85:193 s. 47–48 och avsnitt 24.3.2.2).

**Teckning/köp
av aktie**

Om optionsrätten utnyttjas till teckning eller köp av aktie ska emissionspriset (teckningspriset, köpeskillingen) erläggas. Någon kapitalvinstbeskattning sker inte när optionsrätten utnyttjas (44 kap. 10 § IL).

**Försäljning utlöser
beskattning**

Försäljning av teckningsrätt, optionsrätt, skuldebrev eller aktie förvärvat via optionsrätt medför kapitalvinstbeskattning. Beskattningen av optionsrätten sker därvid på följande sätt.

Skuldebrev och optionsrätt kan säljas tillsammans som en unit. De kan också åtskiljas och säljas var för sig, vilket är vanligare.

Försäljningen av skuldebrevet beskattas enligt reglerna för fordringsrätter. Försäljning av optionsrätt beskattas alltid enligt reglerna för delägarätter vare sig den avskiljts eller ej (prop. 1990/91:54 s. 216).

**Anskaffnings-
utgift**

Huvudregeln är att man lägger samman vad som erlagts under innehavstiden vid eventuella köp, emissioner och aktieteckningar. Någon del av anskaffningsutgiften för moderaktien räknas inte med utan anskaffningsutgiften för teckningsrätt, som förvärvats på grund av moderaktie är noll kr (48 kap. 13 § IL, jfr avsnitt 30.4.1). Har man köpt teckningsrätt till deltagande i emissionen, utgör denna utgift del av anskaffningsvärdet för optionslånet.

Anskaffningsvärdet för skuldebrev med optionsrätt (teckning av optionslånet) delas upp mellan de två värdepapperna på följande sätt (48 kap. 14 § IL).

Skuldebrevet anses förvärvat för sitt marknadsvärde vid emissionen. Anskaffningsvärdet för optionen räknas som det totala anskaffningsvärdet minskat med skuldebrevets marknadsvärde vid förvärvet (restvärdet). Skulle marknadsvärdet på skuldebrevet överstiga emissionspriset, ska hela priset hänföras till skuldebrevet (prop. 1984/85:193 s. 31).

Huvudregeln gäller också när skuldebrev och optionsrätt förvärvats genom köp e.d.

Om skuldebrev och optionsrätt förvärvats genom teckning pga. en köpt teckningsrätt, ingår köpeskillingen för teckningsrätten i det anskaffningsvärde som ska fördelas mellan skuldebrev och

optionsrätt enligt bestämmelsen i 44 kap. 14 § IL. Eftersom skuldebrevsvärdet normalt understiger emissionspriset för lånet, kommer denna köpeskillning att i de flesta fall hänföras till optionsrätten. Om skuldebrevets marknadsvärde överstiger emissionspriset kan inte utdelningsbeskattning ske hos den som köpt teckningsrätten. En del av köpeskillningen för teckningsrätten kommer att hänföras till skuldebrevet och resten till optionsrätten.

Fördelningen ska ske på samma sätt även om det skuldebrev som utgetts tillsammans med optionsrätten är ett konvertibelt skuldebrev eller vinstandelsbevis (prop. 1984/85:193 s. 31 och RÅ 1983 1:77 I 1) och 2).

Om ett skuldebrev är förenat med flera optionsrätter skulle tidigare skillnaden mellan emissionspriset och marknadsvärdet på skuldebrevet fördelas mellan optionsrätterna med ledning av deras marknadsvärde (äldre 36 § anv. p. 2 b sista stycket KL). Lagtext saknas numera, men rättsläget torde vara detsamma (jfr RÅ 1983 1:77 II 5).

Utöver utgifter vid emission etc. får avdrag göras för andra transaktionskostnader som t.ex. courtage och omsättningsskatt (prop. 1984/85:193 s. 42).

För optionsskuldebrev som förvärvats före den 1 juli 1985 gäller en särskild övergångsbestämmelse i 80 § ILP.

Genomsnittsmetoden

Genomsnittsmetoden är tillämplig för optionsrätter (jfr avsnitt 30.4.1).

Ej schablonregeln

Schablonregeln (20 % av försäljningspriset) är inte tillämplig på optionsrätter (48 kap. 15 § IL).

Schablonmetoden får inte heller användas för teckningsrätter för vilka anskaffningsutgiften är 0 kr, dvs. sådana som förvärvats pga. aktieinnehav e.d. Om däremot teckningsrätterna köpts på marknaden får schablonregeln tillämpas.

Avyttring teckningsoptionen

Om optionen förfaller anses den avyttrad (44 kap. 4 § p. 4 IL och RÅ 2002 ref. 92). Förlusten är därmed avdragsgill. Om optionsrätten utnyttjas för teckning av aktier som sedan säljs med förlust är förlusten också avdragsgill.

Om teckningsoptionens löptid förlängs får den anses avyttrad i byte mot en ny option. Detta gäller oavsett om lösenpriset ändras eller ej, se Regeringsrättens dom den 5 juni 2003, RSV:s rättsfallsprotokoll nr 22/03, RR 7.

Kapitalförlust

Kapitalförlust på optionsrätter är avdragsgill enligt samma regler som gäller för andra delägarätter (jfr avsnitt 30.4.1).

Sammanställning över anskaffningsvärde. (Ytterligare avdrag kan förekomma, se löptexten).

Slag av försålt värdepapper	Aktieägare	Annan med inköpt		Annan som utan teckningsrätt tecknat lån
		a) teckningsrätt	b) optionsrätt	
Teckningsrätt	0 kr	Köpeskillingen	-	-
Optionsskuldebrev	Skuldebrevets marknadsvärde vid emissionen	Skuldebrevets marknadsvärde vid förvärvet	-	Skuldebrevets marknadsvärde vid emissionen
Optionsrätt	Restvärdet	Restvärdet	Köpeskillingen	Restvärdet
a) till nyteckning av aktie	Restvärdet	Restvärdet	Köpeskillingen	Restvärdet
b) till köp av aktie	Restvärdet + nyteckningspriset för aktien	Restvärdet + nyteckningspriset för aktien	Köpeskillingen för optionsrätten + nyteckningspriset för aktien	Restvärdet + nyteckningspriset för aktien
Aktie	Restvärdet + nyteckningspriset för aktien	Restvärdet + nyteckningspriset för aktien	Köpeskillingen för optionsrätten och aktien	Restvärdet + köpeskillingen för aktien
a) via optionsrätt till nyteckning	Restvärdet + köpeskillingen för aktien	Restvärdet + köpeskillingen för aktien	Köpeskillingen för optionsrätten och aktien	Restvärdet + köpeskillingen för aktien
b) via optionsrätt till köp av aktie	Restvärdet + köpeskillingen för aktien	Restvärdet + köpeskillingen för aktien	Köpeskillingen för optionsrätten och aktien	Restvärdet + köpeskillingen för aktien

Med restvärde avses den del av emissionspriset som överstiger skuldebrevets marknadsvärde.

Om skuldebrev och optionsrätt förvärvats genom teckning pga. en köpt optionsrätt, avses med restvärde den del av köpeskillning och emissionspris som överstiger skuldebrevets marknadsvärde.

30.4.3 Aktieindexobligationer

En aktieindexobligation är ett löpande skuldebrev, som vanligtvis inte ger någon årlig ränta. Skuldebrevets avkastning bestäms i stället av utvecklingen av ett visst aktieindex, som utbetalas på lånets slutdag.

Även i de fall nominellt belopp återbetalas uppkommer normalt en kapitalförlust på aktieindexobligationen motsvarande kostnaden för courtaget. Förlusten kan även bli större eftersom det inte är ovanligt att skuldebreven ges ut till belopp som överstiger det nominella.

Ej garanterad avkastning

Om ingen del av avkastningen är garanterad och den betalas ut vid löptidens slut ska hela värdeökningen beskattas som kapitalvinst. Ingen del anses utgöra ränta (RÅ 1994 ref. 26 I).

Garanterad avkastning

Om däremot någon del av avkastningen är garanterad beskattas denna del som ränta (RÅ 2003 ref. 48).

Löpande utbetalningar

Av detta rättsfall framgår också att om avkastningen betalas ut löpande under obligationens löptid och inte vid inlösen ska ej garanterad avkastning beskattas som annan inkomst på grund av innehav av tillgångar enligt 42 kap. 1 § 1 st. IL. Avdrag får inte göras för omkostnadsbelopp.

Om en sådan obligation säljs under löptiden ska garanterad avkastning brytas ut och behandlas som upplupen ränta. Återstoden ingår i kapitalvinstberäkningen för obligationen.

Marknadsnoterad

Vid kapitalvinstberäkning på marknadsnoterad aktieindexobligation, får schablonregeln (20 % av avyttringspriset efter avdrag för utgifter) användas. Kapitalvinst och kapitalförlust får kvittas fullt ut enligt de regler som allmänt gäller för delägarätter.

30.5 Andelar i investeringsfonder

Lagen (2004:46) om investeringsfonder har den 1 april 2004 ersatt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Genom lagändringen har det nya övergripande samlingsnamnet investeringsfond införts i stället för det tidigare namnet värdepappersfond. I fortsättningen av detta avsnitt används enbart det nya samlingsnamnet.

Införandet av den nya lagen har inte inneburit några förändringar av beskattningsreglerna

30.5.1 Vilka slag av investeringsfonder finns?

Investeringsfond

Med svensk investeringsfond menas en fond bestående av fondpapper eller andra finansiella instrument.

Fonden ska ha uppkommit genom kapitaltillskott från allmänheten och ägs av dem som tillskjutit kapitalet, dvs. andelsägarna. Svensk investeringsfond är enligt 6 kap. 5 § IL eget skattesubjekt, men är inte en juridisk person. Delägarna bestämmer inte över fondens förvaltning, utan denna sköts av ett fondbolag. Vidare är delägarna inte ansvariga för fondens förpliktelser. Samäganderättslagen är inte tillämplig.

Investeringsfonder kan i beskattningshänseende indelas i olika huvudgrupper.

Aktiefonder

Aktiefonder är sådana investeringsfonder som huvudsakligen placerar i aktier och andra delägarätter.

Det finns olika slag av aktiefonder.

– aktiesparfonder

Aktiesparfonder bildades i samband med att det gamla skattesparandet infördes 1978. Dessa fonder behandlas numera som vanliga aktiefonder. Anskaffningsvärdet för de andelar som anskaffats i samband med det tidigare skattesparandet får beräknas efter särskild schablon.

– allemansfonder

Sparandet i allemansfonder inleddes 1984 och har under årens lopp varit föremål för olika ändringar i beskattningen. Numera är de ur beskattningssynpunkt likställda med övriga aktiefonder, bortsett från beräkning av schablonmässigt anskaffningsvärde.

Räntefonder	En räntefond är en svensk eller utländsk investeringsfond vars innehav endast består av fordringar och andra finansiella instrument i svenska kronor eller ränteindex. För att en fond skattemässigt ska anses som räntefond måste andelarna vara marknadsnoterade (48 kap. 21 § IL). Räntefonder innehåller regelmässigt vissa likvida medel. Dessa är normalt placerade i bank eller motsvarande och kan därför också betecknas som fordringar i svenska kronor.
Blandade fonder	Blandade fonder har annan sammansättning av sina värdepapper än aktiefonder och räntefonder. Deras innehav av aktier understiger alltså 75 % av fondförmögenheten. De särbehandlas numera inte skattemässigt utan andelarna beskattas på samma sätt som andelar i aktiefonder.
SICAV-bolag	Ett SICAV-bolag är ett utländskt bolag med säte i Luxemburg som har likartad placeringsinriktning som fonder. De har ibland flera olika slag av egendom i bolaget där man kan välja vad man vill placera i. De kallas ibland paraplyfonder.
Försäkringspremiefonder	Hösten 1989 introducerades försäkringspremiefonder. Dessa är avsedda för premiemedel avseende unit-linked-försäkringar, dvs. försäkringar där försäkringstagaren styr placeringen av försäkringsmedlen under försäkringens löptid (SFS 1989:1079). De allmänna reglerna i lagen om investeringsfonder gäller även för allemans- och försäkringspremiefonder i den mån den speciella lagstiftningen inte säger annat.
Fondandelar	Alla andelar i en fond är lika stora och ger lika rätt till den egendom som ingår i fonden. Värdet på denna egendom varierar vilket innebär att värdet på fondandelarna också varierar. Fondandelsvärdet beräknas och offentliggörs normalt varje dag. Delägarna i fonden registreras normalt i ägarregistret av fondbolaget. Bekräftelse på registrering sänds till delägaren. Delägaren kan i allmänhet inlösa sin andel när han vill. Han får då ut ett kontant belopp motsvarande andelens värde. I vissa fonder, t.ex. s.k. hedgefonder, kan man emellertid bara gå ut och in vid vissa tillfällen, oftast en gång per månad. Detta hänger samman med att placeringarna i fonden görs för en månad i taget. I somliga fonder betalas utdelning till andelsägarna, i andra fonder lämnas ingen utdelning, utan hela vinsten erhålls som kapitalvinst vid inlösen av andelarna i fonden.
Utländska investeringsfonder	30.5.2 Beskattningen Andelar i utländska investeringsfonder som är jämförbara med de svenska beskattas fr.o.m. 2002 års taxering på samma sätt som

dessa (SFS 2000:1354). Av 6 kap. 10a § och 16a § IL framgår nämligen att utländska investeringsfonder i vissa fall ska anses som skattesubjekt. Detta innebär också att andelsägarna beskattas på samma sätt som om fonden varit svensk.

Alla utländska s.k. fonder är emellertid inte att betrakta som investeringsfonder enligt den svenska skattelagstiftningen. Regeringsrätten fann i RÅ 2003 not 67 att fastighetsfonder förvaltade av ett tyskt bolag (GmbH) inte var sådan utländsk fond som skulle beskattas som svensk värdepappersfond. Främsta skälet var att de inte placerade i värdepapper utan i fastigheter och att de därför inte var fondföretag vare sig i UCITS-direktivets mening (artikel 1, punkt 3, 85/611/EEG, 88/229/EEG, 2001/107/EG och 2001/108/EG) eller jämförbara med svenska värdepappersfonder (jfr 1 § 1 st. 1 lagen (1990:1114) om värdepappersfonder i dess dåvarande lydelse).

**Beskattnings-
tidpunkt**

När andel i en investeringsfond inlöses ska kapitalvinstbeskattning ske (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 524).

Avyttring ska också anses ha skett då utskiftning sker i samband med att fonden upplöses. Ersättningen utgörs av vad fondandelsägaren erhållit. Bestämmelsen gäller alla slag av fonder. Detta innebär bl.a. att om en person flyttar sitt andelsinnehav från en fond, t.ex. en allemansfond, till en annan, anses andelarna i den första fonden avyttrade och kapitalvinstbeskattning ska ske.

Dagen för delägarrens begäran om inlösen får anses som avyttringsdag, eftersom fondbolaget är bundet av denna begäran och måste, om än ibland med viss fördröjning, lösa in andelen.

**Sammanläggning,
delning**

Sammanläggning eller delning av investeringsfonder leder inte till att kapitalvinstbeskattning utlöses (48 kap. 18 § IL). Vid sammanläggning kommer det ursprungliga omkostnadsbeloppet att utgöra anskaffningsutgift för de nya fondandelarna. Vid delning ska det gamla omkostnadsbeloppet delas upp på de nya fondandelarna i proportion till de nya fondernas värde vid delningstillfället.

**Justering av
antalet andelar**

Ibland kan det förekomma att det i samma fond finns både andelar som ger utdelning och andelar som inte ger utdelning. Eftersom varje andel måste vara lika stor så kommer de andelsägare som inte får utdelning att få fler andelar vid en justering efter utdelningstillfället. Detta innebär inte att någon beskattning ska ske utan förfarandet är jämförbart med en split eller en fondemission (Skatterättsnämndens förhandsbesked den 27 november 2002, RSV:s rättsfallsprotokoll 29/02).

Beräkningssätt

Vinsten beräknas till inlösenpriset minskat med förvärvspriset och kostnaderna. Om endast en del av innehavet i fonden säljs ska genomsnittsmetoden användas för beräkning av anskaffningsvärdet. Av 48 kap. 7 § 2 st. IL framgår att genomsnittet beräknas

separat för varje förvaltare för sig.

Anskaffningsvärde

Som huvudregel gäller att man tar upp den faktiska utgift man haft för förvärvet. Hit räknas också återinvesterad del av de utdelningar fonden kan ha gjort under innehavstiden.

Även den alternativa schablonregeln på 20 % av försäljningslikviden får användas om andelarna var marknadsnoterade vid avyttringstidpunkten (48 kap. 15 § IL).

Som anskaffningsvärde för andel i annan investeringsfond än allemansfond och som förvärvats före den 1 januari 1995 får fysisk person ta upp andelens marknadsvärde den 31 december 1992. Detsamma gäller fondandelsbevis, vars innehavare registrerats efter utgången av 1994. Motsvarande värde för andel i fond som ny- eller ombildats under 1993 eller 1994 är det först noterade marknadsvärdet (48 kap. 16 § IL).

– allemansfonder

Vinst och förlust vid avyttring eller inlösen av andelar i allemansfonder tas upp till hela beloppet. Som anskaffningsvärde tas upp faktisk utgift.

För andelar i allemansfonder finns en särskild övergångsbestämmelse i 48 kap. 16 § 2 st. IL. Om andelen förvärvats före den 1 januari 1991, får värdet den 31 december 1990 tas upp som anskaffningsvärde för den andelen. Valfrihet föreligger för den skattskyldige och är den verkliga anskaffningsutgiften högre får denna dras av i stället. I en genomsnittsberekening kan sålunda både verklig anskaffningsutgift och värdet vid utgången av 1990 ingå för olika andelar. Observera att regeln om att anskaffningsutgiften får tas upp till marknadsvärdet vid utgången av 1992 inte gäller för allemansfonder.

I 76 § ILP finns en övergångsbestämmelse som bl.a. gäller för onoterade andelar i aktiefonder som den 1 april 1975 innehafts fem år eller mer.

– räntefonder

För marknadsnoterade andelar i räntefonder gäller att kapitalvinsten eller kapitalförlusten skattemässigt ska tas upp respektive dras av fullt ut (44 kap. 21 § IL).

För andelar i räntefonder och avkastningsfonder gäller att ersättning för upplupen ränta vid överlåtelsen ingår i vinstberäkningen om räntekompensation lämnats under inkomståret 1991–1993. (Övergångsbestämmelserna p. 10 till SFS 1993:1543 numera 65 § ILP). Fr.o.m. inkomståret 1994 gäller nya regler för beskattning av räntekompensation (se avsnitt 5.6.3.1 vid kantrubriken ”Upplupen ränta”). Dessa regler gäller även vid överlåtelse av andel i räntefond. En förutsättning är dock att den upplupna utdelningen på andelen särnoteras samt att räntekompensationen avser tid efter 1993.

**– försäkrings-
premiefonder**

Andelar i försäkringspremiefonder kan flyttas från ett slag av egendom till ett annat inom fonden utan att avyttring av fondandelen ska anses föreligga. Inlösen får bara ske för utbetalning enligt försäkringsavtalet eller för täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen.

För försäkringstagaren behandlas försäkringen och placeringen i försäkringspremiefonden skattemässigt på samma sätt som andra livförsäkringar (prop. 1989/90:110 s. 562).

Kapitalförluster

Kapitalförlust på marknadsnoterad andel i aktiefond och blandfond får dras av fullt ut mot kapitalvinster enligt samma regler som gäller för andra deläggarrätter. I övrigt är endast 70 % av förlusten är avdragsgill. Det bör observeras att vinst eller förlust på marknadsnoterad andel i räntefond ska tas upp respektive dras av fullt ut.

Andelar i investeringsfonder

Slag av fond	Anskaffningsvärde
<i>Aktiefonder</i> – marknadsnot. (ej allemansfonder)	– genomsnittsmetoden – 20 % av försäljnings priset – marknadsvärdet 31.12.92
– ej marknadsnot.	– genomsnittsmetoden – marknadsvärdet 31.12.92
<i>Allemansfonder</i> – marknadsnot.	– genomsnittsmetoden – värdet 31/12 1990 – 20 % av försäljningspriset
– ej marknadsnot. (företagsanknutna)	– genomsnittsmetoden – värdet 31/12 1990
<i>F.d. aktiesparfonder</i> (numera inlösta eller omgjorda till vanliga fonder)	
– marknadsnot.	– genomsnittsmetoden – 20 % av försäljnings priset – marknadsvärdet 31.12.92
<i>Räntefonder</i> – marknadsnot.	– genomsnittsmetoden – 20 % av försäljnings priset – marknadsvärdet 31.12.92
<i>Övriga fonder</i> – marknadsnot.	– genomsnittsmetoden – 20 % av försäljnings priset – marknadsvärdet 31.12.92
– ej marknadsnot	– genomsnittsmetoden – marknadsvärdet 31.12.92